

Bankacılıkta Risk ve HSBC Bank Uygulama Örneği¹

Risk in Banking and Case of HSBC Bank

Şükran GÜNGÖR TANÇ*
Şefika ALTUN

ÖZ

Ülkelerde ekonomik kalkınmanın sağlanması açısından krediler vazgeçilmez finansal kaynaklardır. Kredilerin yanında taşıdığı riskler de ayrılmaz bir durumu ortaya sunmaktadır. Günümüzde bankacılık sistemlerinde, kredi riski kuşkusuz en önemli risk kaynağıdır. Bu nedenle risk yönetimi ve özellikle kredi riski yönetimi, en önemli risk yönetim faaliyeti haline gelmiştir.

Risk yönetim sürecinde ilk adım, bankaların her an karşılaşılabileceği riskleri tanımlaması, ölçmesi ve risklerden korunmak için yeni teknikleri kullanması zorunludur. Risk yönetimi sürecinin amacı, etkin risk portföy yönetimi oluşturmak, doğru fiyatlandırma yapmak ve risk-getiri dengesinin optimizasyonunu sağlamaktır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı, risk yönetim politikalarının incelenmesi ve uluslararası alanda faaliyet gösteren HSBC Bank A. Ş. 2014 yılı Türkiye Faaliyet raporları kapsamında yer alan riske ilişkin açıklamalarının değerlendirilmesidir. Çalışma sonucu elde edilen temel bulgulara göre; banka risklerini, özellikle de kredi risklerini sürekli takip etmektedir. HSBC Bank faaliyet sonuçları sektör ortalamalarına yakın değerlerde gerçekleştiği görülmektedir.

ANAHTAR KELİMELELER

Bankacılık, Risk, Kredi Riski

Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi Cilt:19 41.Yıl Özel Sayısı
ss.225-242 **Makale Gönderim Tarihi:** 26/12/2016 - **Kabul Tarihi:** 28/12/2016

¹ Bu çalışma Şefika ALTUN'un Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez çalışmasından gözden geçirilerek hazırlanmıştır.

* Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme Bölümü
sgungor@nevsehir.edu.tr

ABSTRACT

Credits are indispensable financial resources for ensuring economic developments of countries. Risks in credits, offers an inseparable situation. In today's banking system, the credit risk is undoubtedly the most important source of risk. Therefore, credit risk management has become the most important risk management activity.

The first step in the process of credit risk management is to identify and measure the risks banks may face at any moment and using new techniques to protect themselves from risks. The goal of credit is management processes is to create an effective loan portfolio management, implement accurate pricing and optimize the risk-return balance. In this study, it is aimed to investigate the application risk of HSBC Bank, to examine risk management policies of operating out activities internationally of HSBC Bank. And assessment of risk disclosures within the scope of the of activity reports Turkey 2014 year. According to the findings of the study, the bank constantly monitors especially credit risks. HSBC Bank activity result realized in values close to the sector average.

•

KEY WORDS

Banking, Risk, Credit Risk

GİRİŞ

Risk kavramı, genellikle kaybetme ve zarar yaşama olasılığını ifade eden bir anlamla birlikte kullanılmaktadır. Bankalar, fon arz ve talepleri karşılaştırarak önemli bir transfer fonksiyonu üstlendiklerinden diğer işletme türleri ile mukayese edildiklerinde daha yoğun risk altında çalışan kuruluşlardır. Bankacılıkta hedef, risk ve getiri baskısı altında, likidite ihtiyacını da dikkate alarak uzun vadeli kâr potansiyelini optimize etmek olduğundan, özellikle risk faktörü bankacılık sisteminin önemli bir parçası olarak nitelendirilebilir (Thomas and Weston, 1988). Risk kavramı, bir işletmeye yönelik mali kaybın oluşması ya da gider veya zararın yaşanmasından dolayı iktisadi faydanın azalma olasılığını ifade etmektedir (Zaim, 2005).

Dünyada ve Türkiye’de risk yönetiminin gelişimi incelendiğinde; iki şekilde değerlendirilebilir. Birincisi, oluşabilecek risklerin sebeplerini ortadan kaldıracak politikaların izlenmesi, aktif risk yönetimi ve oluşan risklerin etkilerini karşılamayı hedefleyen pasif risk yönetimi şeklinde ifade edilebilir (Coyle, 2000). Risk yönetimi, modern kurumlar için önemli becerilerden birisidir. Karşı karşıya kaldıkları riskleri göz önüne almayarak hareket eden işletmeler ile etkin ve etkili bir risk yönetimi politikasına sahip işletmeler arasında, risk sürecini başarılı ve başarısız geçirme bakımından keskin ayrımlar bulunmaktadır (Kaval, 2000: 35).

Ülkemizde son dönemlerde yaşanmış olan finansal krizler, ekonomiyi bütünüyle etkilemiş temel finans kaynakları olan kurumlardan bankacılık sektörünü ise önemli derecede olumsuz olarak etkilemiştir. Uluslararası gelişmeler, küreselleşmenin boyutlarının artması, teknolojiye olan bağımlılığın giderek artması gibi unsurlar bankaların risk kavramını daha derinden anlaması gerekliliğini ortaya koymuştur (Çolak, 2002).

Bankacılık sisteminde risklerle ilgili düzenlemelere devam ederken, kredi riski için temel gelişmişlik düzeyinde standart yaklaşım, orta gelişmişlik düzeyinde temel içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım, gelişmiş düzeyde ise gelişmiş içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım kullanılmaktadır. Piyasa riski için ise orta ve gelişmiş düzeyde ölçüm yöntemi oluşturulmuştur. Buna göre orta gelişmişlik düzeyinde standart model, gelişmiş düzeyde ise içsel modeller kullanılmaktadır (Çolak, 2002).

Bankacılık denetimine ilişkin önemli konuların anlaşılabilirliğinin daha kolay hale getirilmesi ve genel olarak tüm dünyada bankacılık denetim kalitesinin optimizasyonu amacıyla kurulan Basel Bankacılık Denetim Komitesinin üyeleri

arasında G-10 Ülkeleri merkez bankaları başkanları yanında Belçika, Lüksemburg, İspanya Merkez Bankaları başkanları ve bankacılık denetim otoritelerinin yetkilileri de bulunmaktadır (Arslan, 2007).

Bu bağlamda, hazırlanan bu çalışmada, işletmelerin ve özellikle bankaların yeniden yapılandırılması çerçevesinde banka birleşmeleri ve ilgili kavramlar değerlendirilmiş, birleşme türleriyle bunların ABD, Avrupa ve diğer ülkelerdeki genel görünümü irdelenmiştir.

Risk yönetim süreçlerinin de detaylıca incelendiği bu çalışmada risklerin kontrol edilmesi de detaylarıyla ele alınmıştır. Kredilerde iyileştirici yönde yapılan çalışmalar değerlendirilerek Basel I ve Basel II' ye yönelik aşamalar değerlendirilerek, HSBC bankasının risk yönetimine ilişkin verilerine yer verilmiştir.

1. TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNDE RİSK YÖNETİMİ İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Bankalarda, risk ölçüm yöntemleri Basel II düzenlemeleri; kredi riski, piyasa riski ve operasyonel riskin ölçümüne ilişkin üç temel gelişmişlik düzeyi belirlenmiştir. Buna göre risk ölçüm yöntemleri temel, orta ve gelişmiş olmak üzere gelişmişlik düzeylerine ayrılmıştır (OECD, 2001). Buna göre bankaların sermaye yeterliliği rasyosuna dahil ettiği risk kategorileri olan kredi riski, piyasa riski ve operasyonel risk için farklı gelişmişlik düzeylerinde ölçüm yöntemleri bulunmaktadır (Gürsoy, 2003). Kredi riski; kredinin banka için oluşturduğu tehlikeyi, yani kredinin geri ödenmemesi ile bankanın uğraması muhtemel zararı anlatmaktadır (Çil Koçyiğit, Demir, 2014 223).

Operasyonel risk için ise sırasıyla temel gösterge yöntemi, standart ve alternatif standart yöntemlerle gelişmiş içsel ölçüm sistemi kullanılmaktadır. Basel I düzenlemeleri uluslararası ödemeler sisteminin düzenlenmesi için 1930'da Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS/Bank for International Settlements) kurulmuştur (Duman, 2004).

BIS'in on yedi üyesi bulunmaktadır. Kurulun altı temel üyesi ve bu üyelerin kendi ülkelerinden seçecekleri altı ek üyenin yanı sıra, beş tane de seçimle iş başına gelen üyesi bulunmaktadır. İsviçre'nin Basel şehrinde bulunan BIS, dünya merkez bankaları arasındaki işbirliğini temel amaç edinmiş, mali konulardaki raporları, dünya bankacılığına yön veren finansal bir kuruluştur (Walker, 1978).

Sermaye piyasalarının en önemli aktörlerinden biri konumunda olan bankaların yapısını güçlendirmek isteyen BIS, 1988 yılında Basel I düzenlemelerini yayımlamıştır. 1988’de bildirilen ve 1992 yılında uygulamaya konulan Basel I, yüzden fazla ülkede banka sermayesi düzenlemesinin yapıtaşı durumuna gelmiş olup, düzenlemelerin amacı 1970’lerden itibaren bankacılık sektöründe önemli ölçüde düşüş gösteren sermaye düzeyini arttırmak ve çeşitli ülke bankaları için yeni faaliyet alanları yaratmak olmuştur (Başar, 2007).

Basel I kriterlerinin temel esasları Basel I kriterleri ile bankaların krizler ve finansal kırılganlıklara karşı dayanıklılığı yükseltmek ve finansal dengeyi sağlamak için uyulması gerekli temel ölçütler tespit edilmiştir (Chambers, 2010). Basel I kriterleri temel olarak, bankaların kredi verirken belli esasları uygulamasını ve banka sermayesinin üstlenilen risklere oranının belirli bir değerin üstünde olmasını önermektedir. Basel I’de bankaların sermaye yeterliliği konusunda uluslararası standartlar saptanmıştır. Dolayısıyla sermayenin risk ağırlıklı aktiflere oranına %8 alt sınırı getirilmiştir (Uzunoglu, 2006).

Piyasa riski ve kredi riski olarak riskleri iki gruba ayıran Basel I’in sermaye yeterliliği kıstasına göre, kredi verecek olan banka ya da kredi kurumu sermayesinin en çok 12,5 katı ölçüsünde risk alabilecektir. Bu durumda, ilave kaynak kullanımı yapmak isteyecek olan banka veya kredi kuruluşlarının özkaynakları, hesaplanacak olan risklere oranla yetersiz kalırsa sermaye artırımına gidilmek durumunda kalınacak, bu zorunluluk da kredi maliyetine olarak müşteriye yansıtılacaktır.

Basel I düzenlemelerinde varlıklar belirli risk kategorilerine bölünmüş ve riskli varlıklar için %8 minimum sermaye gereksinimi belirlenmiştir. Basel I’in, sermaye odaklı olması, işletmelerin sınıflandırılması ve kredilendirilmesinde çeşitlilik sağlanmaması gibi nedenlerle standartlar yetersiz kalmaya başlamıştır (Dinçer, 2006). İlerleyen dönemlerde Basel I düzenlemelerinin yetersiz kalması üzerine özellikle önemli bankaların kredi risklerinin ölçümünde daha değişik sermaye analizlerine ihtiyaç duyulmuştur (Başar, 2007).

Basel I kriterlerinin yerini 2004’te Basel II kriterleri almıştır. Basel II düzenlemeleri Basel Komitesi, Basel I düzenlemelerinin eksikliklerine yönelik eleştirileri dikkate alarak düzenlemelerin revize edilmesine yönelik çalışmalar yapmış ve piyasa riskine maruz tutarların da sermaye yeterlilik rasyosuna eklenmesini de içeren yeni bir öneri metni hazırlamıştır (Akan, 2007).

Komitenin Basel I' i inceleme çalışmasının temel amacı, sermaye yeterliği mevzuatının uluslararası çapta faaliyetlerini sürdüren bankalar arasında büyük bir rekabet eşitsizliği oluşturmamasını sağlamak yanında uluslararası bankacılık sisteminde istikrar ve sağlıklı işleyişi güçlü kılan bir düzenleme meydana getirmek olmuştur. Tekrardan elden geçirilmiş ve incelenmiş düzenlemelerin getirdiği önemli bir yenilik de, banka iç sistemlerinde gerçekleştirilen risk değerlemelerinin sermaye hesaplarında girdi olarak daha çok kullanılmasıdır. Kredi değerlendirme kararlarının subjektif olduğu geleneksel yaklaşımda kredinin yapılandırması riske bağlı değil iken, Basel II düzenlemelerinde risk daha objektif yöntemlerle ölçülmekte ve fiyatlamada çok önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Gürsoy, 2003).

Basel II'nin, Basel I' den temel farkı; sermaye yeterliliği oranının hesaplanmasıdır. Basel I' de kredi riskleri ile piyasa riskleri sermaye yeterliliği için hesaplanırken, Basel II düzenlemesi ile operasyonel risk de hesaplama dahil edilmeye başlanmıştır. Buna göre uzlaşmalar arasındaki formülasyon farkı aşağıdaki gibidir; Sermaye Yeterliliği Oranı Basel I = $[\text{Özkaynaklar} / (\text{Kredi Riskine Esas Tutar} + \text{Piyasa Riskine Esas Tutar})] * 100$ (BDDK, 2010).

Bankalar tarafından operasyonel riskin de hesaplama dahil edilecek olması daha yüksek sermaye gereksinimine işaret etmektedir. Basel II ile bankaların kredi fiyatlaması da sermayenin formülasyona dahil olmasıyla değişmiştir. Buna göre; Geleneksel Kredi Fiyatlaması = Fonlama Maliyeti + Müşteri Risk Primi+ Kâr Payı Basel II Kredi Fiyatlaması = Fonlama Maliyeti + Beklenen Kayıp Oranı+ İlave Sermayenin Maliyeti +Kâr Payı (BDDK, 2010).

Basel II, 2004 yılında yayımlanmış, çeşitli konulardaki eklemelerle 2005 yılında güncellenerek genişletilmiş biçimi 2006 yılında yayınlanmıştır. Basel II, ülkelerin inisiyatifleri kapsamındaki ulusal uygulamaları öngördüğünden bu uygulamaların etkinliği, ülke koşullarına uygun tercihlerin belirlenebilmesiyle sağlanacaktır (Yüksel, 2002).

Basel Komitesinin resmi olarak yasal bir konum ya da otoritesi bulunmamasıyla beraber, ilgili ülkelerdeki kamu kuruluşlarının mensubu buldukları bir örgütlenmedir. Komitece oluşturulan ilke ve standartlar özellikle etkin ve yönlendiren önerilerden oluştuğundan dünya genelinde de benimsenmiştir (Beck, 2008).

Basel Komitesi önerilerinin önemli bir bölümü Avrupa Konseyi ve Parlamentosu Konseyi'nce gerçekleştirilen düzenlemelerde ve uygulamalarda göz önünde bulundurulmaktadır. Basel II kriterlerinin temeli Basel II'nin en

önemli esaslarından olup, risk yönetiminde tek odaklılıktan ziyade çok odaklı oluşumuyla düzenlenmiştir (Ertaş, 2005). Başka bir ifadeyle, banka ya da kredi kurumları, müşterilere ticari kredi verdiklerinde bu müşterileri küçük ve orta büyüklükteki işletme kategorilerinden biri kapsamına (perakende ya da kurumsal) alacak, bunu gerçekleştirirken de derecelendirme kuruluşlarının notlarını da göz önünde bulunduracaktır. Bu kuruluşların notları çerçevesinde müşterilerin kredi alıp alama durumları ve alacaksa maliyetinin ne olacağı belirlenecektir. Bu nedenle, Basel II'nin temelinde, müşterinin özel durumuna göre kredilendirmenin farkı maliyet ve teminatla tahsis edilebileceği mantığı yer almaktadır (Arslan, 2007).

Basel II kapsamında risklerin ölçülmesiyle ilgili olarak basit matematiksel yöntemlerin yanı sıra, risk türlerine yönelik istatistiksel ve aritmetik risk ölçüm yöntemlerini de kapsayan metotlar yer almaktadır. Basel II süreci temelde, risk yönetimlerinde son dönemlerde ortaya çıkan gelişmelerin devamı niteliğini taşımakta ve gelişmiş ülkelerde çeşitli sektörlerin standartları şeklinde düzenlenen uygulamalar bu süreçle beraber mevzuat biçimine dönüşmüştür. Yukarıdaki açıklamalar ışığında Basel II kriterlerinin temel dayanakları; minimum sermaye gereksinimlerinin sağlanması, denetim otoritesinin yeniden ele alınması ve kamu bilgilendirme ilkesine uygun davranılması noktaları olarak ifade edilebilir (BDDK, 2005). Çalışma kapsamında incelenecek olan HSBC Bank'ın risk açıklamaları aşağıya yer alan başlıklar kapsamında açıklanmaya çalışılmıştır

2. HSBC BANK A. Ş. RİSK GRUBU VE YAPILAN İŞLEMLER

HSBC Bank ve dâhil olduğu risk grubu olan HSBC Grubu'nun 31 Aralık 2014 itibarıyla risk kapsamında yer alan faaliyetleri aşağıdaki gibidir (HSBC, 2014):

- HSBC Grubu'na toplam 587.484 bin TL gayri nakdi kredileri kullanılmıştır. Tutarın HSBC Bank tarafından kullanılmış olan toplam gayri nakdi kredilere oranı da % 19,2 olarak belirlenmiştir.
- Risk grubuna gerçekleştirilen banka tevdiatlarının tutarı 9.428 bin TL olarak belirlenmiştir. Bu tutarın bankanın tüm tevdiatlarına oranı % 0.5'dir.
- HSBC Bank'taki risk grubu kuruluşlarının mevduatı 58.145 bin TL olarak belirlenmiş olup tutarın toplam mevduatlara oranı % 0.3 olarak kayıtlara geçirilmiştir.
- HSBC Grubu'ndan toplamda 9.262.373 bin TL tutarında kredi kullanımına gidilmiştir. Sermaye benzeri krediler de içinde olmak üzere

alınmış krediler bakiyesinin %99.7'ini meydana getirmektedir. Yapılan işlemlerde ise piyasa fiyatları baz alınmaktadır.

Sonuç olarak, HSBC Grubuyla ilgili herhangi bir finansal kiralama işlemi söz konusu olmamakta, risk grubuyla gerçekleştirilen vadeli işlemler ve diğer sözleşmeler toplamda 86.997.770 bin TL olmaktadır. Bu tutarın bankanın vadeli işlemler, opsiyon vb. operasyonlardaki payı da % 90.9 civarındadır.

2.1. Risk Yönetimi

Risk yönetimi birimi HSBC'de iç sistemler ve düzenlemelerden sorumlu genel müdür yardımcısı kanalıyla yönetim kuruluna bağlı olarak görev alır. Bu birimin görev, yetki ve sorumlulukları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (BDDK, 2015):

- Risk yönetim sisteminin tasarlanması ve uygulanması,
- Risk yönetim stratejilerinin temel alınmasıyla gerekli politikalar ve uygulama tarzlarının belirlenmesi,
- Risk yönetimi kapsamında yer alan politika ve belirlenen tarzların uygulanmasını sağlamak,
- İşlem öncesi risklerin anlaşılabilir ve yeterli değerlendirmelerin yapılmasının düzenlenmesi,
- Risk ölçme yöntemlerinin tasarlanması, seçimi, uygulanması, ölçme modellerinin düzenli olarak incelenerek gerekli değişikliklerin gerçekleştirilmesi,
- Günlük ve dönemsel olarak üretilen raporları Banka'nın kullandığı risk ölçüm modellerinin analizinin yapılması,
- Sayısal hale getirilebilen risklerin tespit edilen sınırlar içinde kalmasını sağlayarak bu sınırların kullanımının takibi,
- Her risk için birim temelinde tespit edilen sınırları toplu hale getirerek bankanın tamamında belirli olan sınırlara uygunluğunun takibi,
- Risk ölçülmesi ve takibi sonuçlarıyla risk raporlarının yönetim kurulu, denetim komitesi, tepe yönetimi ile riskin ortaya çıkması ve takibinden sorumlu birimlere düzenli olarak zamanında sunulmasının sağlanması.
- Risk yönetimi birimince, sistem dahilinde olduğu değerlendirilen yönetmelik, talimatlar ve prosedürlerin incelenerek görüşlerin bildirilmesi.
- Risk yönetimi sistemiyle ilgili mevzuat, literatür ve bankacılık sektörü uygulamalarının takibi.
- Başka birimlerle risklerin sayısal hale getirilmesi, yönetim ve takibinde koordineli çalışmanın sağlanması,
- Senaryo analizleri ve stres testlerinin uygulanması,
- Yeni ürün ya da hizmetlerle ilgili oluşabilecek risklerin incelenmesi,

- Mevcut projelerle yenilerinin risk temelli olarak değerlendirilmesi ve uygun takip yöntemlerinin oluşturulması,
- Operasyonel risk yönetimi dahilinde risk kontrol değerlendirmesi çalışmalarının etkililiğinin kontrol edilmesi,
- İş kollarının sürdürdüğü takip faaliyetlerinin yeterliliğini risk göstergeleri, doğrudan test metodu ya da veya konu temelli incelemelerle değerlendirilmesi,
- Banka genelinde önemli risk göstergelerinin tespiti,
- İçsel sermaye yeterliliği değerlendirme sürecinin banka içerisinde uygulanmasını ve buna bağlı olarak İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci (İSEDES) raporunun hazırlanmasını koordine etmektir.

Yukarda sayılan hususlar HSBC Bank A.Ş.'nin risk yönetim politikaları olup, söz konusu politikalar esas alınarak değerlendirmeler yapılmaktadır.

2.1.1. Maruz Kalınan Riskler

Türk Bankacılık Sektörünün 2014 Aralık itibarıyla sermaye yeterliliği standart oranı %16.28 düzeyinde yer almaktadır. Bununla birlikte HBSC Bank'ın konsolide olmayan sermaye yeterlilik oranı ise %15.07 olarak gerçekleşmiştir. Banka'nın sermaye yeterliliği 2013 yılı sonu itibarıyla %14.92 düzeyindedir. Bu oran kredi risk tutarında ortaya çıkan düşüşler doğrultusunda özkaynak değerinde büyük bir farklılık olmamasına rağmen artmıştır. Bireysel kredilere ilişkin 2013 yılsonunda gerçekleştirilen düzenlemelerle bankanın kredi kartı vade süresi ve bakiyelerdeki azaltmalar bu düşüşün sebebi olmuştur. Sermaye yeterliliğinde ise % 0.36 civarında bir artış sağlamıştır. Sermaye yeterlilik oranı %16,3, Mevduat bankaları grubunda, %15,7, kamusal sermaye bankalarda %18,2, özel sermayeli bankalarda %15,4, yabancı sermayeli bankalarda %16 düzeyinde olduğu görülmektedir (BDDK, 2014). Elde edilen sektör ortalamaları ile HSBC Bank sermaye yeterliliği karşılaştırıldığında yaklaşık %1 oranında bir düşüklük olduğu görülmektedir.

Özkaynak hesaplaması 2014 yılının Ocak ayında Basel III düzenlemelerine göre yapılmıştır. Dolayısıyla genel karşılıklarda sermaye yeterliliğinin hesaplamalar kapsamına alınma biçiminin değişmesiyle birlikte % 0.18'lik bir düşüş ortaya çıkmıştır. Bankacılık sektöründe kâr oranlarındaki artışlar doğrultusunda sektör verileri incelendiğinde, 2013 yılsonu sermaye yeterlilik oranı %15.28 dolayında iken 2014 yılı sonunda ise %16.28 seviyesine çıkmıştır (HSBC, 2014).

Tablo 1. HSBC'nin 2013 ve 2014 yıllarına ait özkaynaklarının değişim tablosu yer almaktadır. Buna göre en fazla değişim piyasa riskine esas tutarda, en az değişim ise toplam özkaynaklarda görülmüştür.

Tablo 1. HSBC'nin 2013 ve 2014 yıllarına ait özkaynaklarının değişim tablosu yer almaktadır. Buna göre en fazla değişim piyasa riskine esas tutarda, en az değişim ise toplam özkaynaklarda görülmüştür.

Tablo 1: HSBC Bank A.Ş. Özkaynaklar

Özkaynaklar	2014 BİN TL	2013 BİN TL	DEĞİŞİM %
Kredi Riskine Esas Tutar	1.897.543	1.955,329	2,96
Piyasa Riskine Esas Tutar	82,600	90,022	18,02
Operasyonel Riske Esas Tutar	254,042	229,154	10,86
Toplam Risk Ağırlıklı Aktifler	2.234,185	2.274,505	2,16
Toplam Özkaynaklar	4.257,739	4.282,776	0,58
Sermaye ve Yeterlilik Oranı	15,25	15,06	1,66

Kaynak: www.sinpasgyo.com

Risk ölçüm yöntemlerine devam edildiğinde; “standart metot” piyasa riski hesaplamasında, “temel gösterge metodu” ise operasyonel risk hesaplamasında kullanılmaktadır. Piyasa, kredi ve operasyonel riskler için gereken sermaye yükümlülükleri toplamı üzerinde sermaye yeterliliği standart oranı hesaplanmaktadır. Piyasa riskinde standart yöntem, operasyonel riskte ise temel gösterge metodu kullanılmakta iken; kredi riski, risk ağırlıklı varlıklarla nakdi olmayan kredilerin mevzuattaki risk ağırlık oranlarına bağlı tutulması ve risk azaltma yöntemlerinin uygulanmasıyla hesaplanmaktadır. Basit Finansal Teminat Yönteminden Kapsamlı Finansal Teminat Yöntemi 31 Aralık 2013 tarihi itibarıyla kullanılmaya başlanmıştır (HSBC, 2014).

2.1.2. Risk Yönetim Politikaları

Bankanın faaliyet hacmi, niteliği ve komplikasyonlarıyla uyumlu olarak risk yönetim politikaları belirlenmiş olup bankanın önceki tecrübesi ve gösterdiği performans göz önünde bulundurularak meydana getirilmiştir. Aşağıda HSBC Bank temel risk yönetimi politikalarına yer verilmiştir (HSBC, 2014)

Risk İştahı: Yönetim kurulunun onayladığı risk iştahının dışında yer almamak için banka, var olan risk profilinin denetlenebilmesi için risklerde sınırlamalara gidilmesi, ölçümü, takibi ve yönetimiyle yükümlü olmaktadır. Yıl içinde minimum bir defaya mahsus olmak üzere gerekli görülen hallerde risk iştahı yapısı yeniden ele alınmaktadır.

Risk Limitleri: Kredi riski, piyasa ve operasyonel risklerle bankaca uygun olarak kabul edilebilecek diğer risk gruplarındaki limitler tespit edilir.

Yeni Ürün ve Hizmetler: Bankanın sunduğu yeni ürün ve hizmetler özenli bir şekilde değerlendirmeden geçirilir. Banka içi düzenleme ile yeni ürün ve hizmetlerin sunumuna ilişkin süreç belirlenmiştir. Yeni bir ürünün piyasaya çıkarılması banka açısından stratejik hedeflere ulaşmak, gelir düzeyini yükseltmek ve pazarda başarı kazanmak için önemli kritik etkenlerdendir. Yeni ürünlerin geliştirilmesinde analizler ve onaylara yönelik hususlarda da yapısal sürecin uygulanabilmesi mevcut ürünleri incelemenin yanı sıra; risk türlerini yönetme ve finans sonuçlarını arttırmada önem kazanmaktadır.

Bilgi Güvenlik Riski Yönetim Süreci: Bankanın benimsediği standartlarla yasal düzenlemeler kapsamında bilgi gizliliği, bütünlüğü ve ulaşılabilir olmasının sağlanmasıyla ilgili güvenlik politikaları ve prosedürleri meydana getirilir.

İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci: Etkisi altında kalınan ya da uğranılabilecek riskleri karşılama amacıyla banka, yeterliliğini kabul ettiği sermaye türleri, unsurları ve dağılımını devamlı surette değerlendirmekte ve bunun sürmesi için sağlam, etkili ve tam stratejilerle süreçleri oluşturur.

Piyasa Riski: İç modellerin yanı sıra yasal düzenlemeler de dikkate alınarak piyasa riskleri yönetilmektedir. Özellikle riske maruz değerlerle bugünkü değer baz puan göstergeleri alım-satım portföyü piyasa riski için izlenmektedir. Riske maruz değerler, portföyün gelecek dönemlerdeki finansal değerinde piyasa risklerinden doğan değişikliklerin ölçümünde kullanılan istatistiksel bir yöntem olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 2: Konsolide Olmayan Piyasa Riski Tablosu

	Cari Dönem 31 Aralık 2014			Önceki Dönem 31 Aralık 2013		
	Ortalama	En Yüksek	En Düşük	Ortalama	En Yüksek	En Düşük
Faiz Oranı Riski	27,832	32,291	22,475	40,313	63,361	25,362
Hisse Senedi Riski	3,283	5,345	1,074	3,175	5,482	1,488
Kur Riski	22,525	42,657	6,561	18,009	68,401	2,887
Emtia Riski	-	-	-	-	-	-
Takas Riski	-	-	-	-	-	-
Opsiyon Riski	52	61	40	132	207	67
Karşı Taraf Kredi Riski	37,378	64,329	23,094	54,152	98,086	12,292
Toplam Riske Maruz Değer	91,070	123,742	59,902	115,781	162,391	74,619

Kaynak: www.bddk.org.tr

Karşı tarafın kredi risklerinde ters repo, repo ve türev işlemleri ile vadeli aktif değer alım ve satım taahhütleri için hesaplanmaktadır. Yapılan hesaplarda gerçeğe uygun değere oranla değerlendirme yönetimi temel alınmakta ve türev işlemlerinin bu değere uygunluğuna göre değerlendirilmesiyle pozitif değeri olan sözleşmelerin yenilenme masrafları sağlanmaktadır.

Kredi Riski: Kredi riskinde bankalar kredi portföylerinin, hedef kitleyi ve genel kredi stratejilerini de göz önünde bulundurarak yeterli derecede çeşitlilik kazandırmakla yükümlü olmaktadır. Mevzuatta bahsedilen kurallar dikkate alınma suretiyle kredi limitleri ayrılmakta ve uyumu izlenmektedir.

Sektörlerle konsolide gruplar temelinde kredi yoğunlaşması izlenerek düzenli olarak müşteri kredi riskleri takip edilmektedir. Periyodik bir şekilde, kredi risklerine sahip müşterilerin risk, güvence ve limit durumları incelenmektedir. Müşterilerin aktüel mali verileri, iletişim durumu, piyasa ödemeleri ve diğer bankaların aksiyon durumları periyodik incelemelerde göz önünde bulundurulur. Bunun yanı sıra, kredi ve portföy temelinde mümkün finansal gelişmeler de dikkate alınarak proaktif anlayışla kredi riskleri yönetilir.

Tablo 3. Konsolide Olmayan Kredi Riski Tablosu

RİSK SINIFLARI	Cari Dönem Risk Tutarı	Ortalama Risk Tutarı
Merkezi Yönetimden veya Merkezi Bankalardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	4.026.627	4.385.983
Bölgesel Yönetimlerden veya Yerel Yönetimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-
İdari Birimlerden ve Ticari Olmayan Girişimlerden Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	-	-
Çok Taraflı Kalkınma Bankalarından Şarta Bağlı olan ve Olmayan Alacaklar	-	-
Uluslararası Teşkilatlardan Şarta Bağlı olan ve Olmayan Alacaklar	-	-
Bankalar ve Aracı Kurumlardan Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Alacaklar	2.483.991	2.785.102
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Kurumsal Alacaklar	11.187.027	10.363.727
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Perakende Alacaklar	6.674.884	6.445.781
Şarta Bağlı Olan ve Olmayan Gayrimenkul İpoteğiyle Teminatlandırılmış Alacaklar	1.769.743	2.445.303
Tahsili Gecikmiş Alacaklar	483.556	396.543
Kurulca Riski Yüksek Olarak Belirlenmiş Alacaklar	2.806.594	2.882.472
İpotek Teminatlı Menkul Kıymetler	-	-
Diğer Alacaklar	554.255	621.703
Toplam	29.941.407	30.326.614

Kaynak: www.tbb.org

Tablo 3’de vadeli işlemlerin yanı sıra opsiyon sözleşmeleri ve benzeri araçlarda alınan kredi riskleri, piyasadaki dalgalanmalardan doğan potansiyel riskler de göz önünde bulundurularak izlenmekte ve cari piyasa fiyatlarından devamlı olarak risk sınırlarının kontrolü gerçekleştirilmektedir.

Bankanın ana ortaklık alanında bilanço faizleriyle nakit risklerinin yönetiminde risklerin azaltılması ve denetimi için türev ürünlerle uluslararası finans piyasalarındaki olanaklarını oluşturulan sınırlar kapsamında sürekli olarak kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, kredi riskleri portföy temelinde gerekli olduğunda kredi araçları gibi araçlarla azaltma olanaklarını kullanabilme kapasitesine sahip olmaktadır.

Operasyonel Risk: Operasyonel risk yönetiminde gereken yapı banka tarafında uygun şekilde yapılandırılmıştır. Yılda en az bir defa mevcut ve olası operasyonel riskler tanımlanarak değerlendirilmektedir. Bu tür risklerden dolayı ortaya çıkan kayıpların sebepleri analize tabi tutulup gerekçeler nedenler kaydedilir. Düzenli olarak izlenen operasyonel farklılıklar veri tabanında takip edilir.

Tablo 4. Konsolide Olmayan Operasyonel Risk

Cari Dönem	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	Toplam Pozitif BG yılı sayısı	Oran (%)	Toplam
Brüt gelir	1.412.009	1.646.469	1.860.264	1.639.581	15	245.937
Operasyonel Risk Esas Tutar (Toplam*12,5)						3.074.212
Önceki Dönem	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	Toplam Pozitif BG yılı sayısı	Oran (%)	Toplam
Brüt gelir	1.400.454	1.412.009	1.646.469	1.4863.311	15	222.947
Operasyonel Risk Esas Tutar (Toplam*12,5)						2.786.838

Kaynak: www.bddk.org.tr

Gerek cari gerekse önceki dönemlere ait operasyonel risklere ilişkin tutarlar da, 2012’de yürürlüğe giren Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğe göre bankanın 2011, 2012 ve 2013 hesap dönemlerinin kesintisiz gelirleri kullanılarak hesaplanmıştır

Yoğunlaşma Riski: Tespit edilen risk grupları kapsamında yoğunlaşma riskleri dikkate alınıp riskler gerek sektörler gerekse coğrafi pozisyona göre değerlendirilmektedir. Yatırımların yanı sıra diğer finans kaynaklarından doğan yoğunluk riskleri de izlenmekte, toplam mevduatta maksimum mevduatı olan belli müşterilerin toplamdaki payları takip edilerek buna ilişkin limitler saptanır.

Ülke ve Transfer Riski: Makroekonomik ortamlarda oluşabilecek bozulmalarda gereken önlemlerin alınmasında dönemsel olarak uluslararası

kredilendirme ve yatırım faaliyetleri nedeniyle çıkabilecek ülke riskleri izlenmektedir. Ülkeler için kredi dereceleri HSBC grup politikaları paralelinde belirlenmektedir.

Karşı Taraf Kredi Riski: Yapılan türev işlemlerinde muhatap durumundaki tarafın, işlemlerin nakit akımında bulunan nihai ödemelerden önceki temerrüde azalma riski olarak belirtilen bu risk türüne yönelik risk konumları ve limitlerin aşılma durumları gün olarak takip edilmektedir.

Alım Satım Hesaplarından ve Bankacılık Hesaplarından Kaynaklanan Faiz Oranı Riski: Yasal düzenlemeler yanında, alım-satım ve bankacılık hesaplarından doğan faiz oranı riskleri içsel sınırlandırmalarla da yönetilebilmektedir. Bugünkü Değer Baz Puan (PVBP) yöntemiyle portföylerin faiz oranlarındaki değişkenliğine olan hassasiyeti analiz edilerek buna ilişkin limit durumları tespit edilmektedir. Bunun yanı sıra, faiz oran riskini de içeren riske maruz değer limitleri de saptanarak risklerin bu sınırlar kapsamında izlenmesi gerçekleştirilmektedir.

Sermaye Yeterliliği: Etkisi altında kalınabilecek ya da uğranılan risklerin karşılanmasında sürekli olarak yeterli sermayenin, türleri, unsurları ve dağılımı değerlendirilmekte ve sermayenin devamına ilişkin güçlü, etkili ve tam bir stratejik süreç oluşturulmaktadır. Yasal sermayenin yeterliliği standart oranlarla birlikte yönetim kurulunca tespit edilen risk iştahına paralel olarak tampon yaratma suretiyle bankada içsel oranlar tespit edilmektedir. Ölçüm ve yönetimin yanı sıra, yasal ve içsel sermaye yeterliliği standart oranına ilişkin iktisadi sermaye analizleri de gerçekleştirilmektedir. Yıllık olarak güncellenen iktisadi sermayeye yönelik ölçüm ve ilkeler, Yönetim Kurulu'nun onayına sunulur.

Stratejik Risk: Değişen iktisadi ve politik şartlar, müşteri gereksinimleri, demografik eğilimler, yasal gelişme veya rakip işletmelerin aktiviteleri gibi bazı gelişmeler, gelecek dönemlerde oluşabilen piyasa değişimleri neticesinde ortaya çıkan fırsat ya da tehditleri tespit edememe ve ayrıca bunlara uygun tepkiyi verememe durumunda oluşabilecek riskler dikkatle izlenmektedir.

HSBC A.Ş.'nin risk politikaları, risk yönetimi sisteminin SPK ve BİST mevzuatlarına, HSBC Grup standartlarına uygun olarak tesis edildiği, risk yönetiminin yatırım faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak iş akışlarına entegre edilmesi, Yatırım ve Acenteler genelinde risk yönetimi işlevinin etkin bir şekilde benimsenmesini ve icrasını amaçlamaktadır. HSBC A.Ş. 'nin risk yönetimi faaliyetlerinin tesisindeki hedefleri: Şirketin tabii olduğu yükümlülüklerle uyumun sağlanması, Müşteri, işlem ve hizmetlerinin risk temelli bir yaklaşımla değerlendirilmesi, Kurum çalışanlarının bilinçlendirilmesidir. HSBC A.Ş., risk yönetimi faaliyetlerinin icrası esnasında tüm mevzuatlara ve grup standartlarına uygun bir şekilde; piyasa riski, kredi

riski ve operasyonel riskleri ölçümleyecek yöntemler ile gerekli kontrolleri yapmaktadır (HSBC 2014).

2006 yılında kurulan HSBC Portföy Risk Yönetimi Birimi HSBC'nin uluslararası alandaki tecrübesinden de faydalanarak Türkiye'de yönetilen portföylerde piyasa riski ve karşı taraf riski gibi risklerin ölçümü ve riske göre performansların değerlendirilmesi süreçlerini uygun methodlarla yerine getirmesi işlevini Genel Müdür'ün ve üç ayda bir düzenli olarak toplanan ve yönetim kurulu üyelerinin de üyesi olduğu risk yönetimi komitesi'nin kendisine verdiği yetki ve görevlendirme çerçevesinde yerine getirir. Ayrıca kurumun operasyonel risk süreçlerinin operasyonel risk ve iç kontrol komitesi'nin kararları doğrultusunda yönetilmesine destek verir (HSBC 2014). HSBC Bank Toplam 31.12.2014 tarihi itibarıyla tüketici kredisi yaklaşık 8 milyar TBB 2014 yılı açıklamalarına göre ise sektör ortalaması ise 12 milyar TL.

TBBB (2015) faaliyet raporu sonuçlarına göre, Finansal sağlamlık açısından Türkiye'de bankacılık sektörü sağlıklı durumdadır. Uluslararası Para Fonu'nun finansal sağlamlık göstergelerine göre, Türkiye'de bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik rasyosu Eylül 2014 itibarıyla yüzde 15,9, ortalama özkaynak karlılığı ise yüzde 15,2'dir. Risk faktörü olarak sermaye yeterliliği yüzde 10-16 arası eşik değer olarak görülmektedir (Mungan 2009, 18).

SONUÇ

Küreselleşmenin etkisi ile Dünya sınırları olmayan bir hale gelmiş, bu etki bankacılık sektörünün ülkelerarası bir hal almasına neden olmuştur. Bankalar arası rekabet uluslararası bir boyuta taşınmıştır. Bu rekabet ortamında Dünyanın en iyi bankaları arasında yer alan HSBC Bankası, şubesi olduğu ülkelerde de müşteri yapısı ve hizmetleri ile de üst sıralarda yer almaktadır.

Sektörlerle konsolide gruplar temelinde kredi yoğunlaşması izlenerek düzenli olarak müşteri kredi riskleri takip edilmektedir. Periyodik bir şekilde, kredi risklerine sahip müşterilerin risk, güvence ve limit durumları incelenmektedir. Müşterilerin aktüel mali verileri, iletişim durumu, piyasa ödemeleri ve diğer bankaların aksiyon durumları periyodik incelemelerde göz önünde bulundurulur. Bunun yanı sıra, kredi ve portföy temelinde mümkün finansal gelişmeler de dikkate alınarak proaktif anlayışla kredi riskleri yönetilmektedir.

Türk Bankacılık Sektörünün 2014 Aralık itibarıyla sermaye yeterliliği standart oranı %16.28 düzeyinde iken, HBSC Bank'ın konsolide olmayan sermaye yeterlilik oranı ise %15.07 olarak gerçekleşmiştir. Elde edilen temel bulgulara göre HSBC Bank A.Ş.'nin sektör ortalamasına yakın sonuçları görüldüğü temel risk faktörleri kapsamında yer alan sermaye yeterlilik oranının da önemli düzeyde olduğu görülmektedir.

Yatırımcılarına en iyi hizmeti vermek için her ayrıntıyı düşünen HSBC Bankası risk yönetimini, faiz oranlarını, kredi ve piyasa risk oranlarını en iyi şekilde araştırıp müşterilerine sunmaktadır. Bu bakımdan HSBC Bankası, geniş müşteri portföyü ile güçlü bir mali yapıya sahiptir. HSBC Bankası Dünya ekonomisi üzerinde söz sahibi olan ve olmaya devam edecek bir kuruluş olarak görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akan, N.B. (2007), “Piyasa Riski Ölçümü”, Bankacılar Dergisi, (61): ss.59-74.
- Arslan, H. (2007), Finansal Yönetim, Türkiye Bilişim Enstitü Yayınları.
- Başar, M. (2007), Basel II Düzenlemeleri ve Kobi’ler. 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, ss. 5-30.
- BDDK. (2005), 10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel-II). BDDK Doküman Merkezi, Ankara.
- BDDK. (2010), Finansal Piyasalar, <http://www.bddk.org.tr>, Erişim Tarihi: 10.06.2015
- BDDK. (2015), Finansal Piyasalar Raporu- 2008. BDDK Doküman Merkezi, Ankara.
- Beck, T. (2008), Bank Competition and Financial Stability: Friends or Foes? World Bank Policy Research Working Paper 4656.
- Chambers, J. (2010), Distributed Estimation over an Adaptive Incremental Network Based on the Affine Projection Algorithm, Newcastle University.
- Çil Koçyiğit, Seyhan & Demir Aysel (2014), “Türk Bankacılık Sektöründe Kredi Riski ve Yönetimine İlişkin Bir Uygulama: Türkiye Garanti Bankası Örneği”, İşletme Araştırmaları Dergisi, 6(3), ss.222-246.
- Coyle, B. (2000). Measuring Credit Risk. Cib Publishing, Carterbury.
- Çolak, Ö.F. (2002), Kriz ve IMF Politikaları Alkım Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- Çolak, Ö.F. (2002), Kriz ve IMF Politikaları Alkım Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- Duman, K. (2004), “Finansal Krizlere Karşı Politika Tercihleri”, Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, (8): 57.
- Gürsoy, C. (2003), “Şirketlerde Finansal Risk Yönetimi Amaçlı Bir Modelin Geliştirilmesi Yöntem ve Aşamaları”, İTÜ Dergisi (2/3): ss.55-64
- HSBC. (2014), HSBC Bank Anonim Şirketi 2014 Yılı Faaliyet Raporu. İstanbul: HSBC Bank.
- http://www.hsbc.com.tr/tr/portfoy/_i/2014_Aralik_Faaliyet_Raporu_HYM.pdf E.T.: 10.12.2016
- <http://www.sinpasgyo.com>, E. T.: 10.06.2015
- <https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/6257/Bankalarimiz2014.pdf> E. T.: 10.06.2016
- https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/6258/Faaliyet_Raporu_2014_-_2015.pdf E. T.: 10.12.2016.
- Kaval, H. (2000), Banklarda Risk Yönetimi, Yaklaşım Yayınları, Ankara
- Mungan, Oya, (2009),“Yeni Prim Tarifesi Mart 2009 Prim Döneminden İtibaren Uygulanmaya Başlanmıştır”, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Dergisi, Yıl:4, Sayı:22, ss.18-19.
- OECD. (2001), New Patterns of Industrial Globalisation - Crossborder Mergers and Acquisitions and Strategic Alliances.
- Thomas, E. & Weston, F. (1988), Financial Theory and Corporate Policy, Addison Wesley, USA.

- Uzunođlu, S. (2006), Avrasya Bölgesine Yönelik Gelişme Stratejileri ve Potansiyel Sektör Araştırması Küreselleşme Bağlamında Avrasya Toplamları Konferansı. Bişkek, Kırgızistan.
- Walker J. (1978), Merger and Concentration, Oxford.
- Yüksel, A. (2002), Using Learning Technologies, TOJDE, Vol.: 3, Number: 2.
- Zaim, S. (2005), İslam Açısından İktisadi ve Sosyal Faaliyetlerle İlgili Normatif Kaideler, Türkiye'nin Yirminci Yüzyılı/Toplum, İktisat, Siyaset I, İstanbul: İşaret Yay.